

Evo tema spomenutih kongresnih referata i saopćenja: W. E. Harkins (SAD) izložio je generičku komparaciju ruskih i čeških narodnih balada; referat J. Krzyżanowskog (Poljska) odnosi se na poljske narodne poslovice; I. Klagge (DDR) govori o slici čovjeka u ruskoj poslijeratnoj častuški; referat I. Zemcovskog (SSSR) postavlja problem zajedničkih obilježja slavenskoga muzičkog folkloru; tema referata R. Pešić odnosi se na kalendare kao »knjigu za narod« u Srba u XIX st.; B. Meriggi (Italija) govori o zajedničkim elementima u slavenskoj narodnoj epici; referat V. M. Gacaka (SSSR) govori o junačkoj epici s gledišta zajedničkih balkanskih obilježja; D. Mirković uspoređuje slovačke i srpskohrvatske narodne pjesme; S. Nazečić raspravlja o dehistorizaciji ličnosti i događaja u narodnoj epskoj poeziji; P. Nedo (DDR) razmatra zapadno-slavensku narodnu pripovijetku u njemačko-slavenskom krugu; M. Pop (Rumunjska) odabrao je kao temu svog referata problem općih mjesta u južno-slavenskoj i rumunjskoj junačkoj epici; zajednički referat C. Romanske, S. Stojkove R. Angelove i T. Živkova (Bugarska) govori o »genetičkim izvorima i tipološkim sličnostima bugarske junačke epike sa srpskohrvatskim junačkim pjesmama i ruskim bilinama«, a zajednički referat A. Juzvenka, N. Šumade, M. Hajdaja i V. Skripke (SSSR) o povijesno tipološkim i genetičkim vezama u slavenskoj narodnoj epici XVII—XIX st.

Osim publikacija s kongresnim referatima objavljeni su i neki posebni zbornici s prilogima posvećenim VI međunarodnom slavističkom kongresu, među njima *Slavistični istraživanja* (Sofija 1968) s raspravom C. Romanske o bugarskim narodnim pjesmama i njihovoj sličnosti s narodnim pjesmama ostalih slavenskih naroda.

Knjiga XI za god. 1968. godišnjaka *Russkij fol'klor* tematski je zbornik s naslovom »Povijesne veze u slavenskom folkloru«, indirektno također inspiriran Slavističkim kongresom u Pragu.

U ovom pregledu kongresnih referata i publikacija u kojima su oni objavljeni uzdržali smo se od kritičkih ocjena. U pitanju je mnoštvo tako raznolikih radova da za njihovu sažetu kritiku ne postoji zajednički nazivnik. Držimo da je u ovoj prilici korisnije dati pregled tema kojima su na kongresu bili zaokupljeni folkloristi slavisti uz osnovnu bibliografsku orijentaciju onima koji bi željeli pročitati te kongresne referate.

Maja Bošković-Stulli

DRUGA RADNA KONFERENCIJA O KATALOGIZACIJI EVROPSKIH NARODNIH BALADA (Cikláj kraj Brna, 10—12. IV 1969)

Komisija za narodnu poeziju SIEF-a (*Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore*) organizirala je u proljeće god. 1969. drugu konferenciju svoje radne grupe za katalogizaciju evropskih narodnih balada (prvi sastanak održan je god. 1966. u Freiburgu i.Br.).

Na sastanku u Ciklájju sudjelovala su 22 stručnjaka iz Čehoslovačke, Savezne Republike Njemačke, Norveške, Nizozemske, Rumunjske, Mađarske, Sjedinjenih Američkih Država i Jugoslavije (Jugoslaviju su predstavljale dr Zmaga Kumer iz Ljubljane i autorica ovog prikaza).

Domaćin sastanka bio je Filozofski fakultet u Brnu. Ozbiljni dani u kojima se održavala konferencija djelovali su svojom tmurnošću i težinom na raspoloženje sudionika sastanka; no radni sadržaj nije ipak bio time ometen, nego su u tihoj izolaciji Sveučilišnog doma u malom selu Cikhaju sva tri dana konferencije protekla u intenzivnom i plodnom raspravljanju o postavljenom problemu.

Sadržaj rada te konferencije, kao i prethodne u Freiburgu, odnosi se na pripremanje kataloga tipova evropskih narodnih balada (odnosno u širem smislu riječi narodnih pripovjednih pjesama, uključivši i epske pjesme u onim zemljama u kojima one postoje. Termin balada prihvaćen je uvjetno za sve pripovjedne pjesme a ne samo za klasičnu formu balade — što po mome mišljenju nije dobro rješenje jer stvara velike terminološke nejasnoće.)

Potreba za takvim katalogom, slično kao i za katalogima proznih pripovjedačkih vrsta, pokazuje se urgentnom radi lakše orijentacije u nepreglednoj tematskoj građi pripovjednih narodnih pjesama — kao pomoćni priručnik za različita a osobito za komparativna proučavanja narodnih narativnih pjesama.

Predsjednici Komisije za narodnu poeziju dr R. W. Brednich (Freiburg i Br.) i dr O. Sirovátko (Brno), obojica vrsni poznavaoći narodnih balada i iskusni radnici na području katalogiziranja, uspjeli su od samog početka odrediti Komisiji radni smjer i sadržaj, koji je uskoro počeo donositi konkretne rezultate.

Na sastanku god. 1966. u Freiburgu balade su bile podijeljene u ove velike tematske skupine: 1. balade s magijsko-mitskim sadržajem, 2. religiozne balade, 3. ljubavni konflikti, 4. obitelj, 5. društveni konflikti, 6. povijesne balade, 7. agonalne i junačke težnje, 8. udarci sudbine i katastrofe, 9. nemotivirana ljudska okrutnost, 10. »švankbalade« (»šaljive balade«).

Tada je bilo zaključeno da će se za idući sastanak Komisije pripremiti detaljno sistematizirana četvrta grupa balada, ona koja se odnosi na tematiku o obiteljskim konfliktima.

Na sastanku u Cikháju 1969. razmotrile su se balade o obiteljskim konfliktima, kao i tzv. šaljive balade.

Tok diskusije bio je sadržajan — a nije tekao »beskonfliktno«. Raspravljalo se, uz ostalo, o načinu katalogiziranja, treba li da katalog obuhvati cjelovite tipove balada (za što se zauzimao dr Brednich i veći dio sudionika sastanka) ili tzv. »narrative units« (pripovjedne jedinice — što je predlagao prof. Wilgus iz SAD) odnosno njima srodne »konfliktne teme« (prijedlog dra Vargyasa iz Mađarske). Nakon dulje rasprave zaključilo se da bi opći katalog kao i pojedini regionalni katalogi trebali obuhvaćati i jedno i drugo, ali je težište ostalo ipak na sistematizaciji tipova balada.

Pojedini sudionici sastanka referirali su o svojim razrađenim sistematizacijama balada o obiteljskim konfliktima. Shema je, prema prijedlogu sa sastanka u Freiburgu, obuhvaćala ove grupe: 1. bračna vjernost, 2. dokazi ljubavi među članovima obitelji, 3. povezanost među članovima obitelji poslije smrti, 4. ponovno nalaženje izgubljenih članova obitelji, 5. oslobođenje zarobljenih članova obitelji, 6. smrt članova obitelji, 7. nezahvalnost i zlo postupanje s članovima obitelji, 8. ljubomora i kleveta, 9. inat, 10. brakolomstvo, 11. umorstvo i pokušaj umorstva članova obitelji.

Umnožene detaljno razrađene dijelove svojih kataloga balada o toj tematskoj grupi obiteljskih odnosa priložili su kolege iz Nizozemskog arhiva narodnih pjesama, te prof. Wilgus i dr Vargyas (posljednja dvojica razvrstala su građu prema svome vlastitom sistemu). Kolege iz Instituta za etnografiju i folkloristiku u Brnu priložili su svoju umnoženu listu natuknica moravskih balada o obiteljskim odnosima. Posebno ističemo potpuno razrađen dio slovenskoga kataloga o grupi balada s obiteljskom tematikom što ga je za sastanak u Cikháju pripremila dr Zmaga Kumer iz Ljubljane (taj materijal, na žalost, nije umnožen, nego je samo pretipkan strojem). Dr Brednich je izvijestio da je cijeli katalog tipova njemačkih balada dovršen i spreman za tisak i prikazao je shemu tematske podjele grupa u njemu.

U nastavku konferencije referirao je dr Brednich o tzv. »švankbaladama« (šaljivim baladama). Nakon opširnije diskusije prihvaćena je slijedeća shema podjele tih pjesama: A. *Ljubavno snubljenje*: I. Neuspjelo snubljenje (1. nespretni prosc, 2. odbijeni, nadmudreni snubitelj, 3. duhovnik kao snubitelj odbijen); II. Uspjelo snubljenje (1. zavedena djevojka, 2. prevareni roditelji, 3. snubitelj zatečen na djelu, 4. djevojka navedena lukavstvom na udaju, 5. snubitelj naveden lukavstvom na ženidbu). — B. *Brak i obitelj*: I. Bračni život (1. muž nadmudri svoju ženu, 2. žena nadmudri muža, 3. nejednaki bračni partneri: a) mladi muž, stara žena, b) stari muž, mlada žena, 4. bračne razmirice); II. Brakolomstvo (1. nekažnjeno brakolomstvo: a) suprug i brakolomnica nadmudre suprugu, b) supruga i brakolomnik nadmudre supruga, c) brakolomnici nadmudre supruga i suprugu, 2. zatečeni, kažnjeni brakolomnici: a) suprug zatekne i kazni suprugu i brakolomnika, b) supruga zatekne i kazni supruga i brakolomnicu). — C. *Mudri, lukavi postupci*: 1. uspjela lukavština, 2. prevareni glupi vrag, 3. vješt izgovor. — D. *Glupi, naivni postupci*: 1. pri-glupa osoba, 2. lovačka pustolovina, opasna životinja. — E. *Šaljive pjesme o duhovnicima i vjerskim stvarima*: 1. biblijske teme, 2. napastovanje pustinja, 3. o ispovijedi, 4. o samostanima, 5. nadmudreni, prevareni duhovnici, 6. ostale šaljive pjesme o vjerskim stvarima. — F. *Šaljive pjesme o životinjama*. — G. *Ostalo*.

Čitalac koji poznaje hrvatsko-srpske narodne pjesme lako će primijetiti da su navedene teme u našim narodnim pjesmama tek neznatno zastupane premda su dobro poznate našoj usmenoj prozi — dok su tipovi takvih »švankbalada« veoma rasprostranjeni u njemačkoj i uopće u srednjoevropskoj stihovanoj tradiciji. Iznalaženje uzroka tih karakterističnih razlika privlačna je tema za komparativna proučavanja, koja proizlazi iz poredbene analize baladnih tipova na temelju pojedinih nacionalnih kataloga.

Na završnom dijelu sastanka raspravljalo se o organizacionim pitanjima (ugovoreno je da će se objavljivati godišnje bibliografije literature o narodnim baladama i da će slijedeći sastanak Komisije biti god. 1970. u Oslu).

Precizne i iscrpne zapisnike sa sastanaka u Freiburgu i Cikhaju objavio je »Staatliches Institut für Musikforschung« u Berlinu pod naslovima: *Arbeitstagung über Fragen des Typenindex der europäischen Volksballaden vom 28.—30. Sept. 1966. im Deutschen Volksliedarchiv in Freiburg i. Br. i 2. Arbeitstagung über Fragen des Typenindex der europäischen Volksballaden vom 10. bis 2. April 1969. im Universitätshaus von Cikháj bei Brno / ČSSR.*

Poslije sastanka u Cikháju i ondje stečenih saznanja o tome koliko se u ostalim zemljama, pa i kod nas u Sloveniji, daleko poodmaklo u katalogiziranju pripovjednih narodnih pjesama, očitovala se još izrazitije urgentna potreba da se što hitnije stvore potrebne mogućnosti za izradu kataloga hrvatsko-srpskih pripovjednih narodnih pjesama.

Maja Bošković-Stulli

PETI KONGRES MEĐUNARODNOG DRUŠTVA ZA STUDIJ USMENE PROZE
(Bukurešt, 26—31. VIII 1969)

Točno deset godina prije ovoga kongresa održan je, po inicijativi Kurta Rankea, prvi Međunarodni kongres istraživača narodnih pripovijedaka (u Kielu, 1959), a 1962. god. u Antwerpenu službeno je osnovano društvo *International Society for Folk-Narrative Research*. U međuvremenu održan je niz skupova Društva u širim i užim okvirima. O njima smo referirali u *Narodnoj umjetnosti*: u knjizi 1. objavljen je prikaz iz pera Mire Sertić o publikaciji koja donosi referate s kongresa u Kielu, u knjizi 2. objavljen je moj prikaz sastanka u Budimpešti god. 1963, u knjizi 3. moj prikaz kongresa u Ateni god. 1964, a u časopisu *Narodno stvaralaštvo-folklor*, sv. 3—4 objavljen je moj prikaz osnivačkog sastanka u Antwerpenu 1962. Slijedeći sastanci Društva održani su 1966. u Liblicama kraj Praga (s osnovnom temom o kategorijama usmene proze) i 1967. u Würzburgu (razgovor o šaljivim pripovijetkama kao prethodna priprema za kongres u Bukureštu).

Svi skupovi na kojima su se čitali referati imaju i svoje posebne publikacije. Spomenuli smo već publikaciju s referatima sa kongresa u Kielu, a evo i ostalih: *Tagung der »International Society for Folk-Narrative Research« in Antwerp* (6.—8. Sept. 1962), Antwerpen 1963; *Tagung der Sagenkommission der International Society for Folk-Narrative Research in Budapest* 14—16. Oktober 1963 (*Acta Ethnographica*, T. XIII, f. 1—4, Budapest, 1964); *IV. International Congress for Folk-Narrative Research in Athens* (*Laografia*, XXIII, Atena, 1965); *Fabula*, 9. Ed., H. 1—3, Berlin, 1967 (donosi referate s konferencije u Liblicama).

Autorica ovog prikaza sudjelovala je na svim sastancima Društva, Osvrćući se na njih sada poslije deset godina, dojmovi su nejednaki. Ako se izuzme prvi kongres u Kielu, koji je imao posebnu draž prvog okupljanja svih onih istraživača što su po raznim kutovima svijeta svoj glavni interes posvetili usmenoj prozi — prednost ne pripada velikim kongresima, kakvi su bili onaj u Ateni i Bukureštu, nego manjim radnim tematskim sastancima poput onih u Budimpešti, Antwerpenu i Liblicama.

Veliki kongresi bili su reprezentativni, s mnoštvom sudionika i predavača (pa i takvih koji nisu članovi Društva), sve je tamo moglo imponirati masovnošću, slikom proširenja Društva u toku deset godina, bilo je na tim kongresima nesumnjivo izvrsnih referata, kao i onih bezbojnih — no nije bilo atmosfere živo angažiranih diskusija koje inspiriraju i potiču na dublje pronicanje u osnovna pitanja struke.